

Lenart, Witold

Dziesięciolecie Mazowieckiego Obserwatorium Geograficznego w Murzynowie

Notatki Płockie 29/4-121, 89-92

1984

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Włocławskiemu?; Jak ma dostosować się rolnictwo płockie do przewidywanych ograniczeń wodnych oraz postępującego zakwaszania gleb? itd., itd.

Pytania te, a także inne, mogą być kierowane do TNP, gdzie powinna zawiązać się nieformalna grupa potrafiąca szybko i trafnie rozdzielać zadania kompetentnym ośrodkom i osobom. W tym celu należałoby wzmocnić Sekcję Sozologiczną TNP o kilka autorytetów na zasadzie korespondencyjnej. Taka forma

jest bardzo wygodna, bo pomija etap wstępnych zobowiązań.

Gwarantem właściwego rozwoju sozologicznych prac badawczych w województwie płockim pozostanie nadal, zgodnie z ich utylitarną odrębnością, autentyczne zaangażowanie istniejącego skromnego środowiska naukowego regionu. Dbanie o interesy tego środowiska, co jest pierwszorzędnym zadaniem TNP, to także droga do pokonania płockiego kryzysu ekologicznego.

WITOLD LENART

Dziesięciolecie Mazowieckiego Obserwatorium Geograficznego w Murzynowie

Jesienią 1974 r. Uniwersytet Warszawski formalnie zatwierdził wniosek o powołanie na ziemi płockiej terenowej placówki geograficznej. Z tej okazji, 29 listopada 1984 r. Instytut Nauk Fizyczno-Geograficznych UW we współpracy z Sekcją Sozologiczną TNP zorganizował w siedzibie Towarzystwa sesję naukową prezentującą dziesięcioletni dorobek Obserwatorium i kontynuującą dyskusję nad jego programem i przyszłością.

«Notatki Płockie» już dwukrotnie zamieszczały informacje o placówce geograficznej w Murzynowie (nr 87 i 96). Przedstawione tam zamierzenia badawcze i dydaktyczne można było skonfrontować z treścią referatów na Sesji, omawiających stan faktyczny. Nie budzącym wątpliwości zadaniem okazała się potrzeba badań fizyczno-geograficznych na Mazowszu Płockim i coraz większe zainteresowanie różnych instytucji współpracą z geografami, także w zakresie badań eksperymentalnych. Obserwatorium jest zatem dobrze ułożone i w czasie, i w przestrzeni. Wykorzystanie w pełni tych możliwości nie zależy jednak tylko od pracowników Mazowieckiego Obserwatorium Geograficznego, grają tu rolę możliwości Wydziału Geograficznego i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Warszawskiego i licznych kooperantów.

Dyskutowano na te tematy w gronie wypróbowanych współpracowników i sympatyków podpłockiej placówki. Padło szereg propozycji, które rozważyć warto na forum Towarzystwa

Naukowego Płockiego, które od lat stara się jednocześnie wysiłki skromnego płockiego ośrodka naukowego.

Działalność badawczą MOG zreferowali kolejno jego współpracownicy. W zakresie nauk podstawowych Murzynowo jest miejscem rozwiązywania kilku wybranych, szczególnie aktualnych i trudnych problemów, głównie hydrologicznych i hydrometeorologicznych. Chodzi o metodę oceny opadu rzeczywistego (dr Witold Lenart) i parowania terenowego (mgr Danuta Danielak), identyfikację parametrów fizyczno-geograficznych na organizowanej zlewni eksperymentalnej (doc. Urszula Soczyńska), eksperymentalne badania z zakresu zanieczyszczania powietrza (mgr Małgorzata Paszkowska), zmienność przestrzenno-czasową kompleksu elementów środowiska na przykładzie badań terenowych na transekcie geoekologicznym (doc. Andrzej Richling).

Szerszy zakres mają prace zawarte pod bardzo ogólnym tytułem *Dynamika przekształceń środowiska geograficznego w strefie oddziaływania Płockiego Zespołu Miejsko-Przemysłowego*. Na ukończeniu jest pierwsze monograficzne przybliżenie tego tematu (mgr Wojciech Nowicki), dalsze prace koncentrują się na zagadnieniach geochemicznych (chemizm gleb i wód gruntowych — mgr Ewa Malinowska). Obserwatorium nadal uczestniczy w badaniach związanych ze zbiornikiem włocławskim, głównie z procesami geomorfologicznymi na prawym wysokim brzegu (mgr Maria Korotaj) oraz hy-

W siedzibie TNP podczas sesji naukowej z okazji X-lecia MOG. Przemawia wicewojewoda płocki mgr inż. Stanisław Janiak. W Prezydium od prawej: dziekan Wydziału Geografii i Studiów Regionalnych UW doc. dr hab. Andrzej Richling, dyrektor Instytutu Nauk Fizyczno-Geograficznych UW prof. dr hab. inż. Zdzisław Mikulski i kierownik MOG dr Witold Lenart. Na sali przedstawiciele władz, instytucji i organizacji płockich, innych Wydziałów UW, innych uczelni i PAN.

drologicznymi i sedymentologicznymi (prof. Zdzisław Mikulski).

Kontynuowana jest opieka badawcza nad Gostynińsko-Włocławskim Parkiem Krajobrazowym, prowadzone są prace z zakresu hydrologii urbanistycznej (mgr Barbara Nowicka), zbierana informacja o środowisku geograficznym regionu, wzbogacany potencjał aparatuwo-techniczny.

Płock i region płocki są także obiektem szeregu opracowań ekonomiczno i społeczno-geograficznych, o których wspominał mgr Andrzej Rajkiewicz.

Nazwiska referentów zostały tu wymienione także z tego powodu, by zwrócić uwagę na znaczny udział członków TNP w tej grupie. Dokładniej, są to członkowie Sekcji Sozologicznej.

Właśnie szeroko rozumiana problematyka ochrony środowiska była przedmiotem dyskusji prowadzonej z okazji jubileuszu MOG. Działalność badawcza na tym polu wymaga w regionalnej skali płockiej pilnego skoordynowania. Nie chodzi tu o jakieś formalne zawiadywanie rozdziałem tematów i środków. Potrzebna jest szybka i pełna informacja o rozpoczynanych i prowadzonych badaniach, by uniknąć dyskusowania nad programami w momentach, gdy prace są na ukończeniu.

Wydział Ochrony Środowiska, Geologii i Gospodarki Wodnej Urzędu Wojewódzkiego w Płocku oraz Główny Inżynier ds. Ochrony Środo-

wiska MZRiP ustami inż. Norberta Latuszka i mgr inż. Władysława Skalnego wypowiedział chęć powierzenia Obserwatorium takiej koordynacji. Rozumieć to należy jako próbę zbliżenia działających w zakresie sozologii placówek naukowych w celu lepszego wykorzystania skromnego przecież potencjału badawczego.

Koordynacja jest zabiegiem bardzo delikatnym, wymaga od koordynatora dyplomatycznych zdolności. Dlatego najlepszym praktycznym rozwiązaniem byłoby wykorzystanie w tym celu, jako niezależnego i eleganckiego pośrednika, Towarzystwa Naukowego Płockiego, którego Sekcja Sozologiczna mogłaby stać się organizatorem okresowych spotkań, narad, a także forum prezentacji wyników społeczeństwu.

Podczas wizyty w Murzynie przedstawiono zebrany program dalszego rozwoju Obserwatorium. Nie jest on na miarę potrzeb. Pominęto dziś nierealne nadzieje na stworzenie tu dużej placówki naukowej zajmującej się badaniami przyrodniczymi. Trzeba pamiętać o miejscu MOG w strukturze Uczelni, zadaniach dydaktycznych oraz licznych ograniczeniach kadrowych, finansowych, materialnych i organizacyjnych. Tymczasem potrzeby badawcze regionu są bardzo duże: hydrologia i gospodarka wodna, geochemia, meteorologia, przyrodnicze podstawy planowania przestrzennego, to wielkie zbiory ciekawych i pilnych tematów. Padło zatem, już nie po raz pierwszy, pytanie

skierowane do MOG i TNP: „a może unia istniejącej i przyszłej placówki naukowej nad Skrwą Prawą”? Cieszewo, projektowany Dom Pracy Twórczej TNP leży nieopodal Murzynowa. Zresztą Murzynowo ma także własne atrakcyjne działki budowlane i zorganizowany już obiekt ułatwiający dalsze inwestowanie. Obserwatorium zainteresowało się też, podobnie jak Prezes TNP, energetyką niekonwencjonalną. Murzynowska eksperymentalna siłownia wietrzna ma 17 m wysokości i pozwala na uzyskanie do 15 KW mocy. W przyszłości pomyślimy także o słońcu i biogazie. Uniwersytet Warszawski i TNP wielokrotnie już podpisywały cenne porozumienia.

Jest trzeci, także dyskusyjny, ale wart rozważenia projekt. Murzynowo to stara wieś rybacko-flisacka. Budowa stopnia wodnego we Włocławku spowodowała wywłaszczenie i opuszczenie szeregu wiekowych, drewnianych chałup nad Wisłą. Tylko nieliczne ocalały dzięki zainteresowaniu i opiece Obserwatorium, a personalnie dra Jacka Olędzkiego, który uparcie walczy o stworzenie w Murzynowie frag-

mentu „chronionego krajobrazu kulturowego” z obejściami, starymi drzewami, strumieniem, kapliczką, sprzętem wodnym, a nawet tradycyjną większą roślinnością przystaniową. Zgromadzono już wiele cennych pamiątek z wyposażenia chat. Dwa obejścia wyremontowano i zamieniono w coś w rodzaju żywych, choć skromnych muzeów. O trwającej już kilka lat działalności w tym zakresie wie Wojewódzki Konserwator Zabytków, Władze Gminy, Muzeum Mazowieckie. Może pod egidą Towarzystwa udałoby się doprowadzić do uzgodnienia, nie tyle stanowisk — bo akceptacja takich poczynań jest powszechna — ale działań. Obserwatorium nie może, niestety, samodzielnie dźwigać całej sprawy, która zresztą nie całkiem leży w profilu badawczym placówki.

Sądzić można, że przytoczone wyżej przykłady, możliwości i chęci Obserwatorium do szerszego działania niż wynikałoby to z rozmiarów placówki, będą bardziej interesujące od suchych sprawozdań i streszczenia jubileuszowych wypowiedzi. Zaś ciekawi szczegółów są zawsze miłe widziani w Murzynowie.

Bibliografia ważniejszych publikacji związanych z działalnością Mazowieckiego Obserwatorium Geograficznego WGSR UW w Murzynowie k. Płocka (Geografia fizyczna)

- 1 Biały K., Kozłowski S., Lenart W., Pich J., *Druga elektrownia jądrowa nie powinna być zlokalizowana nad Zbiornikiem Włocławskim*, «Notatki Płockie», z. 3, 1983.
- 2 Borkowska-Radomska M., Lenart W., *Gostynińsko-Włocławski Park Krajobrazowy*. TNP, Płock 1979.
- 3 Danielak D., *Ocena parowania terenowej metodą kompleksową*, «Gospodarka Wodna», z. 1, 1985.
- 4 Danielak D., Lenart W., *Klimat miejski Sierpca*, «Notatki Płockie», z. 2, 1982.
- 5 Danielak D., Lenart W., *Wpływ płockiej Petrochemii na klimat lokalny*, «Notatki Płockie», z. 2, 1983.
- 6 Korotaj M., *Rozwój prac morfodynamicznych modyfikujących brzegi sztucznych zbiorników wodnych na przykładzie Jeziora Włocławskiego*, «Gospodarka Wodna», z. 1, 1983.
- 7 Korotaj M., Wysokiński L., *Rozwój procesów brzegowych w zbiorniku włocławskim w okresie 10 lat, jego eksploatacji*, «Przegląd Geofizyczny», z. 4, 1981.
- 8 Lenart W., *Wpływ podłoża na rozwój chmur cumulus nad wybranymi terenami Niżu Polskiego*, «Prace i Studia IGUW, Klimatologia», z. 9, 1977.
- 9 Lenart W., *Osobliwości lokalnej cyrkulacji powietrza w okolicy Płocka*, «Notatki Płockie», z. 1, 1977.
- 10 Lenart W., *Gostyniński Park Krajobrazowy*, «Notatki Płockie», z. 1, 1978.
- 11 Lenart W., *Stacja Terenowa WGSR w Murzynowie k. Płocka*, «Przegląd Geograficzny», z. 2, 1978.
- 12 Lenart W., *Wpływ obszarów pradolinnych na zachmurzenie*, «Czasopismo geograficzne», z. 3, 1978.
- 13 Lenart W., *Zarys problematyki opadu rzeczynistego*, «Przegląd Geofizyczny», z. 3—4, 1980.
- 14 Lenart W., *Prospects for the correction of atmospheric precipitation totals*, «Journal of Hydrological Sciences», No 1—4, 1981.
- 15 Lenart W., *Zmiany klimatyczne związane z zabudową kaskady Wisły [w:] Ekologiczne podstawy zagospodarowania Wisły i jej dorzecza*. Warszawa — Łódź 1983.
- 16 Lenart W., *Sytuacja atmosferyczna i aerosaniarna GWPK IV Sympozjum Naukowe Ochrona i kształtowanie środowiska naturalnego*. Płock 1984.
- 17 Lenart W., Danielak D., *Deformacja obiegu ciepła pod wpływem MZRiP*, «Biuletyn Komitetu Inżynierii Środowiska», z. 1, 1985.
- 18 Lenart W., Mikulski Z., *Nowa placówka badawcza Uniwersytetu Warszawskiego w rejonie płockim*, «Notatki Płockie», z. 1, 1977.
- 19 Lenart W., Nowicki W., *Pokrywa śnieżna jako medium do badań zanieczyszczeń pokryw śnieżnej*. III Sympozjum na temat: *Odnowa i kształtowanie środowiska naturalnego*. Płock, 1982.
- 20 Lenart W., Nowicki W., *Koncepcja ochrony krajobrazu województwa płockiego*, «Notatki Płockie», z. 3, 1983.
- 21 Lenart W., Nowicki W., *Chemizm pokrywy śnieżnej jako test rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń powietrza*, «Przegląd Geofizyczny», z. 2, 1984.
- 22 Lenart W., Nowicki W., *Snow cover as a medium to study supply of pollution from the atmosphere to soil*. *Miscellanea Geographica*. Warszawa 1984.
- 23 Lenart W., Nowicki W., *Charakterystyka fizyczno-geograficzna Ziemi Gostynińskiej*, «Roczniki Mazowieckie».
- 24 Lenart W., Suwalska M., *Deformacje obiegu wody w strefie oddziaływania MZRiP*, «Biuletyn Komitetu Inżynierii Środowiska PAN», z. 1, 1985.
- 25 Lenart W., Skalny W., *Problematyka strefy ochronnej MZRiP*, LOP, 1985.
- 26 Magnuszewski A., *Ocena przydatności laty hydrometrycznej do pomiaru prędkości przepływu w korytach matych rzek nizinnych*, «Gospodarka Wodna», z. 7—8, 1981.

- ²⁷ Magnuszewski A., Ocena błędów pomiaru natężenia przepływu małych rzek nizinnych wykonanego za pomocą młynka hydrometrycznego, «Przegląd Geofizyczny», z. 3—4, 1983.
- ²⁸ Malinowski E., Nowicki W., Eksperymentalne badania chemizmu rzeki Brzeźnicy, «Biuletyn Komitetu Inżynierii Środowiska PAN», z. 1, 1985.
- ²⁹ Malinowska E., Nowicki W., Wstępne wyniki badań zawartości metali ciężkich w drzewostanie sosnowym na obszarze GWPk, «Biuletyn KIS PAN», z. 1, 1985.
- ³⁰ Malinowska E., Nowicki W., Zmiany chemizmu gleb w strefie oddziaływania MZRiP, «Biuletyn KIS PAN», z. 1, 1985.
- ³¹ Nowicka B., Nowicki W., Wstępne wyniki pomiarów stanu wód gruntowych w rejonie ujęcia wód drugiego horyzontu wodonośnego w Białej Starej, «Biuletyn KIS PAN», z. 1, 1985.
- ³² Nowicka-Uchnast B., Próba oceny zmian odpływu rzeczny pod wpływem aglomeracji miejsko-przemysłowej, «Gospodarka Wodna», z. 7, 1979.
- ³³ Nowicka-Uchnast B., Wpływ urbanizacji na stosunki wodne na przykładzie zlewni Brzeźnicy, «Notatki Płockie», z. 3, 1981.
- ³⁴ Nowicki B., Badania nad dynamiką przekształceń środowiska przyrodniczego, «Biuletyn KIS PAN», z. 1, 1985.
- ³⁵ Nowicki W., Ocena stanu badań środowiska przyrodniczego w strefie oddziaływania MZRiP, «Biuletyn KIS PAN», z. 1, 1985.

Korespondencje

W „Notatkach Płockich” nr 1—2/118—119 z roku 1984 ukazał się artykuł dra Andrzeja Chodubskiego „Edward Stefan Machczyński (1836—1873) — płocczanin, zapomniany poeta kaukaski, „powstaniec 1863 roku”

Do artykułu wkradł się istotny błąd. Autor podaje, że Edward St. Machczyński urodził się 13 października 1836 roku w Płocku. Faktycznie Edward Stefan Ignacy Machczyński (nosił

aż trzy imiona) urodził się 2 lata wcześniej, 13 października 1834 roku, o czym informuje zapis (akt nr 226) w księdze stanu cywilnego parafii rzymsko-katolickiej w Płocku z roku 1834. Ojciec Edwarda Marceli Machczyński pełnił wówczas funkcję podprokuratora sądu poprawczego województwa płockiego.

Jolanta Załączny

Komunikat Komisji Wydawniczej TNP

W czwartym kwartale 1984 r. ukazały się następujące pozycje wydane nakładem Towarzystwa Naukowego Płockiego:

1. Michał Marian Grzybowski — „Materiały do dziejów Ziemi Płockiej, tom 3 — Ziemia Zawkrzeńska”. Format A5, stron 344, w tym 8 ilustracji na papierze kredowym. Nakład 1000 egz., cena 300,— zł. Druk — Płocka Drukarnia Akcydensowa.

2. Kazimierz Askanas — „Sztuka Płocka” wyd. II (rozszerzone i uzupełnione). Format B5, stron 804, w tym 336 ilustracji (19 wielobarwnych) na papierze kredowym. Nakład 3000 egz., oprawa płócienna z barwną obwolutą wykonaną techniką offsetową. Cena 800,— zł. Druk — Drukarnia Kujawska w Inowrocławiu.

Wymienione tytuły nabywać można w płockich księgarniach i biurze TNP — Płock, pl. Narutowicza 8, tel. 226-04.